

Meghívó

A nemzetállami szuverenitás a XXI században - A szuverenitás visszaszerzésére irányuló mozgalmak okai és azok jogi, gazdasági, szociológiai vetületei

c. workshopra

Helye: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, (1088 Budapest, Szentkirályi u. 28.) 113 sz.

Időpontja: 2019. április 25, 15:00

Tisztelettel a szervezők:

Dr. Ádány Tamás, PhD, egyetemi docens, PPKE-JÁK és

Dr. Marinkás György, PhD, egyetemi adjunktus, ME-ÁJK

Gondolatébresztő

Napjaink egyik meghatározó jelensége, hogy a nyugati típusú demokráciákban – még azokban is, amelyek évszázadokra visszamenő hagyományokkal rendelkeznek – egyre erősödnek a magukat globalizáció és elit ellenesnek valló, a mondandójukat populista módon megfogalmazó politikai erők. E pártok és mozgalmak azt ígérik, hogy visszaveszik az ország szuverenitását és megvédik azt a fenyegető külső veszélyektől, amelynek egyik módja a jelenlegi multilaterális rendszer felszámolása és a bilaterális rendszerhez – tulajdonképpen egyfajta vesztfáliai rendszerhez – történő visszatérés. E mozgalom egyik „vezéralakja” Donald Trump, az Egyesült Államok elnöke, aki nemrégiben azt nyilatkozta, hogy „a felelősségteljes nemzeteknek meg kell védeniük magukat a szuverenitásukat ért fenyegetésektől [...]”. A Brexit népszavazás – amelynek szintén „az irányítás visszaszerzése” volt az egyik központi témája – megmutatta, hogy e jelenséget nem lehet félvállról venni: amennyiben a nemzetközi közösség és az Európai Unió döntéshozó meg kívánják őrizni az eddig elért vívmányokat úgy érdemi válaszokat kell adniuk az e mozgalmak által felvetett kérdésekre és problémákra. Ellenkező esetben a Brexit könnyen bizonyulhat egy beláthatatlan következményekkel járó folyamat kezdetének.

Az elméleti szakembereknek a maguk eszközeivel segíteniük kell a válaszok megtalálásában a jelenség okainak feltárása révén. Annál is inkább, mert a Brexit népszavazás és Donald Trump elnökké választása nem volt előzmény nélküli: jóllehet a populista mozgalmak a 2008-as pénzügyi és gazdasági válság farvizén erősödtek meg, a problémák gyökere régebbre nyúlik vissza. Habár a nyugati államok – első sorban az Egyesült Államok és Nyugat-Európa – a második világháborút követően soha nem tapasztalt jóléti növekedésen ment keresztül, amely első sorban pont a liberális, globalista gazdaságpolitikának volt köszönhető, a folyamatnak nem kiszámú vesztese is akadt. Az Egyesült Államok déli és közép-nyugati államaiban, a vidéki Angliában nem mindenki érezte és érzi magát a globalizáció, a liberális gazdaságpolitika vagy éppenséggel az európai integráció nyertesének. Hasonlóképpen a dél-európai és a kelet-közép-európai országok lakóinak – akik nagy reményeket fűztek az Európai Unióhoz vagy annak az elődjéhez való csatlakozáshoz – hamar be kellett látniuk, hogy az önmagában nem jelent megoldást az ország összes problémájára, példának okául a felelőtlen kormányzati pénzköltésre, amely a válságig szinte az összes görög kormányra jellemző volt. Az egyik fő probléma, hogy a negatívumok mellett az átlag szavazóban kevésbé tudatosulnak a globalizáció és az európai integráció előnyei, úgymint a kereskedelmi akadályok lebontása, az utazás szabadsága. Az integráció eredményei kapcsán külön kiemelendő, hogy immár hetven éve tartó békét hozott az európai kontinensnek, amely mellett vele szemben felhozott – sokszor egyébként jogos – kritikák és negatívumok eltörpülnek.

A szuverenitás visszavétele első körben a jogelmélet és a nemzetközi jog felől megközelítendő témakör, amelyben a legfontosabb kérdés talán az, hogy a XXI században lehetséges-e egyáltalán a visszatérés a vesztfáliai szuverenitás felfogáshoz, tekintve a világban az óta végbement számottevő változást. Másodsorban azonban a szuverenitás visszavétele

interdiszciplináris megközelítést igénylő kérdés: vizsgálni szükséges az iránti jelentkező igény gazdasági okait és szociológiai vetületeit. Előbbi, azaz a gazdasági okok közül kiemelendő az egyes országok válságot megelőző gazdaságpolitikája, illetve a válságot követően a választott válságkezelési módok és azok hatékonysága. A gazdasági okoknál – a kutatások interdiszciplináris jellegét tovább erősítve – jogi kérdésként megemlíthető a pénzügyi piacok szabályozásának elégtelensége és Gazdasági és Monetáris Unió kezdeti hiányosságai, illetve a görög válságkezelés kapcsán annak az a kérdése, hogy meddig terjed egy ország szuverenitása a választott válságkezelés terén. Feltételezve, hogy az IMF, az EU és tulajdonképpen a német kormány által választott válságkezelés közgazdaságtani szempontból teljesen megállta volna a helyét – mint ahogy valójában nem – miért ér többet a német népakarat, mint a görög? A szociológiai vetületek kapcsán pedig a menekült- és migrációs hullám körül kialakult tömeghisztéria, valamint az a kérdés érdemel ehelyütt kiemelés, hogy miért a vidéki Angliában félnek leginkább a bevándorlóktól, miközben statisztikailag ott találkoznak a legkevesebbel. E félelem egyértelműen megmutatkozott a Brexit népszavazás eredményeiben: míg a nagyvárosokban – köztük Londonban –, ahol a legtöbb bevándorló él jelentős többségben voltak a Brexit ellenzői, addig a vidéki Angliában elsöprő többséggel szavaztak a kilépésre. Arról sem szabad elfeledkezni, hogy a népszavazás eredményei generációs ellentéteket is tükröznek: míg a kilépéspártiak között az idősebb generáció volt többségben, a kilépés ellen szavazók túlnyomó többsége a fiatalabb korosztályhoz tartozik.

A fentieket összefoglalva a workshop szervezői úgy vélik, hogy a fent vázolt kérdések interdiszciplináris megközelítést alkalmazva válaszolhatók meg a legkönnyebben, amelynek legkézenfekvőbb módja egy olyan konferencia szervezése – illetve egy hozzá kapcsolódó kiadvány megjelentetése –, ahol a társadalomtudományokat művelő szakemberek megoszthatják egymással gondolataikat.